
Извештај о скринингу Србија

Поглавље 30 - Економски односи са иностранством

Датум одржавања састанака скрининга:

Експланаторни састанак: 2. јула 2014.

Билатерални састанак: 9. октобар 2014.

I. САДРЖАЈ ПОГЛАВЉА

Правне тековине у области заједничке трговинске политике састоје се углавном од директно применљивих прописа ЕУ који не захтевају преношење у национално законодавство. Правне тековине су углавном резултат мултилатералних и билатералних обавеза ЕУ у области трговине, као и бројних аутономних трговинских мера, у области извозних кредита и робе двоструке намене, а неки елементи правних тековина Европске уније захтевају раније припреме како би се управни органи потпуно оспособили за деловање у неким областима од дана приступања.

Од земаља кандидата се захтева да своје трговинске политике према трећим земљама и у оквиру међународних организација постепено усклађују са политиком и ставовима усвојеним од стране Европске уније и њених држава чланица како би се оспособиле да спроводе заједничку трговинску политику ЕУ након датума приступања.

У области хуманитарне помоћи и развојне политике, државе чланице морају да изврше усклађивање са прописима ЕУ и међународним обавезама ЕУ, те да обезбеде капацитете за учешће у развојним и хуманитарним политикама Европске уније.

II. УСКЛАЂЕНОСТ ДРЖАВЕ И КАПАЦИТЕТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ

Овај део резимира информације које је Србија обезбедила и дискусије током скрининг састанака.

Представници Србије су назначили да прихватају правне тековине у вези са економским односима са иностранством и да не очекује никакве потешкоће у спровођењу правних тековина до тренутка приступања.

Представници Србије су изјавили да ће обезбедити одговарајуће административне капацитете како би се осигурало учешће у спровођењу заједничке трговинске политике ЕУ, као и европских развојних и хуманитарних политика.

II.a. Заједничка трговинска политика

Трговинску политику Србије у великој мери одређују процес приступања Светској трговинској организацији (СТО), Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) са Европском унијом, као и Централноевропски споразум о слободној трговини (ЦЕФТА). ЕУ и ЦЕФТА покривају преко 80% трговине Србије.

Укупна просечна царинска стопа по основу клаузуле најповлашћеније нације износила је 8,74% у 2014. години. За индустријску робу, стопа је износила 6,22%. За пољопривредне производе, износила је 16,35%. У истој години, просечна царинска стопа износила је 2,02%. За индустријску робу, стопа је износила 1,81%. За пољопривредне производе, износила је 3,82%.

Србија преговора о чланству у СТО још од 2005. године. Током овог периода, извршила је свеобухватну реформу свог спољнотрговинског система. Усвојено је преко 30 нових закона и прописа, као што су Царински закон, Закон о безбедности хране, Закон о ветеринарству, Закон о привредним друштвима, Закон о интелектуалној својини, итд. Поред тога, реформисани су разни технички прописи и стандарди, као и системи акредитације и метрологије.

У погледу регулаторног усклађивања са захтевима СТО, и даље постоје два нерешена питања - измена законодавства које регулише трговину генетским модификованим организмима (ГМО) и реформа закона о акцизама. Што се тиче билатералних захтева чланица СТО, Србија и даље треба да закључи преговоре са Сједињеним Америчким Државама (пољопривреда), Бразилом (пољопривреда) и Украјином (роба и услуге). Током маја 2015. године, Русија је обавестила Србију о додатним захтевима за даљу либерализацију одабраних добара и услуга.

Србија не примењује Општу шему преференцијала (ОШП), али је корисник ОШП других земаља, односно Јапана, Русије, Белорусије, Казахстана и САД-а. Трговина Србије са земљама које се налазе на актуелном ЕУ ОШП списку корисника је минимална и представља мање од 3% од укупног увоза.

Царински закон Србије предвиђа аутономне тарифне суспензије за одређену робу која се сматра значајном за домаћу индустрију и грађане. Србија тврди да је процес доношења одлуке о усвајању списка робе која може имати користи од суспензије у складу са Уредбом (ЕУ) 1344/2011. Српски списак се тренутно састоји од 71 тарифне линије. За разлику од ЕУ, Србија не примењује посебна трговинска ограничења на увоз текстилне робе.

Закон о спољнотрговинском пословању Републике Србије регулише употребу одбрамбених трговинских инструмената (антидампинг, компензаторне и заштитне мере). Србија је навела да су њене одредбе у вези правних лекова у области трговине усклађене са правилима СТО.

Трговинску политику израђује и спроводи Министарство трговине, туризма и телекомуникација Републике Србије. У оквиру Министарства, постоји сектор за билатералну економску сарадњу (око 36 државних службеника) и сектор за мултилатералну сарадњу (око 25 државних службеника). Министарство има користи од неколико пројеката стране помоћи, спроведене са циљем јачања административних капацитета у области економских односа са иностранством, које се баве унапређењем извозне контроле, приступањем СТО и приступањем ЕУ.

Известан број других министарстава и државних органа доприносе спровођењу трговинске политике јер су одговорни за усвајање аката специфичних за свој сектор и финансирање тела за спровођење, као што су Управа царина, Завод за интелектуалну својину, Управа за ветерину, Управа за санитарне и фитосанитарне стандарде, Агенција за осигурање и финансирање извоза и други.

Извозни кредити

Агенција за осигурање и финансирање извоза (АОФИ) је национална агенција за кредитирање извоза која је основана 2005. године. АОФИ је 100% у власништву Републике Србије. Србија је изјавила да АОФИ није буџетски корисник и да послује под тржишним условима и надзором Народне банке Србије као и било која друга финансијска институција. 273 предузећа је до сада користило услуге АОФИ за извоз у 43 различите земље.

Закон према коме је основан АОФИ предвиђа следеће активности које та институција мора да предузме: 1) осигурање и реосигурање страних извозних активности и инвестиција од комерцијалних и некомерцијалних ризика, као и осигурање наплате извозних потраживања. 2) осигурање припреме извоза од некомерцијалних и комерцијалних ризика по закључењу извозних уговора. 3) осигурање домаћих банака у погледу кредита и гаранција за извозне послове и инвестиције у иностранству и уговорених кредитних линија са страним банкама.

АОФИ тренутно обавља своје активности само у области осигурања кредита нудећи краткорочно осигурање од ризика неплаћања нпр. ризик од несолвентности и дуготрајан подразумевани ризик. АОФИ и даље не издаје дугорочна осигурања од ризика, која су подложна прописима ЕУ/ОЕЦД-а. Међутим, представници АОФИ су изјавили да су развили своје интерне поступке, тарифе и услове пословања у складу са прописима ЕУ/ОЕЦД.

АОФИ је потписала споразуме о сарадњи са припадницима Бернске уније и Прашког клуба. АОФИ није формални члан ове две платформе.

Контрола извоза

Извоз робе двоструке намене регулисан је Законом о извозу и увозу робе двоструке намене. Поред тога, постоји неколико одлука и правила која регулишу поступке и формуларе за добијање дозвола. Законодавство дефинише робу двоструке намене као ону која би могла да се користи и за цивилне и војне сврхе или за ширење или производњу оружја за масовно уништење. Извоз робе двоструке намене обухвата пренос софтвера и технологије путем електронских медија. Реч је о извозницима, онима који посредују у услугама и техничкој помоћи. Контрола робе двоструке намене може да се прошири на робу која се налази на списку у закону у случају да су извозници или царинници открили робу која има крајњу војну намену.

Представници Србије су изјавили да су дефиниције у том пропису у потпуности усклађене са регулативом ЕУ о роби двоструке намене. Према Србији, усклађеност је већ постигнута када су у питању забрана транзита ове врсте робе и процедуре у царинским органима. Када су у питању поступци за издавање лиценце, постигнута усклађеност је делимична. Властима је омогућено да издају само појединачне дозволе, притом не користе могућност глобалног лиценцирања. У периоду 2009-2013, Министарство је издавало у просеку нешто више од пет извозних дозвола годишње са годишњом укупном вредношћу од 5 милиона евра.

Повреда одредаба закона кажњива је у износу до двадесет пута вредности извоза. Кривични закон важи у случају повезаних нелегалних активности.

Србија је члан једног међународног режима извозне контроле, односно Групе нуклеарних добављача (НСГ). Србија је аплицирала за чланство у Васенарском аранжману.

Промет робе која би могла да се користи за мучење или извршење смртне казне регулисано је Уредбом о извозу и увозу робе која би могла да се користи за извршење смртне казне, мучење и друго окрутно, нехумано или понижавајућа поступање или кажњавање. Било који извоз или увоз робе која нема практичну примену осим извршења смртне казне или мучења је забрањен. Списак робе се налази у прилогу декрета. Набавка техничке помоћи у вези са наведеним списком робе је такође забрањена. Власти могу овластити извоз ове робе уколико се докаже да ће у земљи у коју се роба извози таква роба бити употребљена искључиву у сврху јавног излагања у музеју у контексту историјског значаја. Србија је изјавила да уредба у потпуности усаглашава национално законодавство са Уредбом ЕУ 1236/2005.

Не постоји национална регулатива која се односи на елиминацију трговине дијамантима из конфликтних подручја. Србија није учесник Кимберли процеса. Србија је навела да Закон о спољнотрговинском пословању предвиђа довољно основа за доношење акта који би регулисао трговину дијамантима.

II.6. Билатерални споразуми са трећим земљама

Србија тренутно примењује Споразуме о слободној трговини (ССТ) са ЕУ, Турском, члановима Евроазијске економске уније: Руском Федерацијом, Белорусијом и Казахстаном, као и са ЕФТА земљама. Србија је потписница мултилатералног Споразума о слободној трговини у централној Европи (ЦЕФТА).

ССТ са Турском покрива све индустријске робе, као и веома ограничен број пољопривредних производа.

Споразуми о слободној трговини са Русијом, Белорусијом и Казахстаном покривају скоро све врсте трговине, осим оне везане за одабране индустријске и пољопривредне производе.

Споразуми о слободној трговини са ЕФТА земљама су по узору на споразум са ЕУ за индустријску робу и прерађене пољопривредне производе. Србија је потписала појединачне билатералне споразуме са наведеним земљама из области пољопривреде. ЕФТА споразуми су сматрају важним с обзиром на значајан износ директних страних инвестиција из Швајцарске и Норвешке.

ЦЕФТА споразум у потпуности либерализује трговину индустријским производима и пољопривреду.

Србија је ангажована у текућим преговорима о либерализацији услуга у оквиру ЦЕФТА. Она преговара са Русијом, Казахстаном и Белорусијом о даљој либерализацији. У контексту приступања СТО, преговара о новом ФТА са Украјином.

Србија је потписала споразуме о економској сарадњи са 125 земаља. Већина су наслеђени билатерални споразуми које су потписале Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Савезна Република Југославија и Државна заједница Србије и Црне Горе. Од 2006. године, Србија је потписала 14 билатералних споразума о економској сарадњи (Азербејџан, Јерменија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Чешка, Хрватска, Египат, Израел, Кувајт, Бивша Југословенска Република Македонија, Црна Гора, Пољска и Румунија).

Србија је закључила билатералне инвестиционе споразуме (БИС) са 52 држава. Од свеукупно 52 споразума, 23 споразума су потписана са државама чланицама ЕУ. Већина споразума су наслеђена од Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, Савезне Републике Југославије и Државне заједнице Србије и Црне Горе. Од 2006. године, Србија је потписала 11 споразума (Азербејџан, Алжир, Канаде, Данска, Индонезија, Казахстан, Малта, Мароко, Црна Гора, Португал, Уједињени Арапски Емирати). Током 2014. године, Влада је усвојила нови модел за БИС који прати међународно признате стандарде и препоруке засноване на аналитичком раду ОЕЦД.

Србија је изјавила да ће отказати своје споразуме о слободној трговини након приступања Европској унији и ускладити све своје друге међународне споразуме са правним тековинама ЕУ до тренутка приступања.

II.v. Развојна политика

Србија нема законе који регулишу област развојне политике. Србија има Закон о донацијама и хуманитарној помоћи која само предвиђа пријем, дистрибуцију и коришћење помоћи, али не и пружање помоћи трећим земљама. Национална буџетска средства уопште нису посебно програмирана да подрже развојне политике.

Србија пружа развојну помоћ на *ad hoc* основи, на пример, покривала је школарине студентима из несврстаних земаља у развоју који студирају у Србији (Свет у Србији пројекат).

Србија је најавила да ће усвојити законодавство којим ће Министарству спољних послова бити додељена одговорност за координацију развојних и хуманитарних политика. У наредној фази, формираће се међуминистарска радна група која ће бити одговорна за израду закона о развојној политици и хуманитарној помоћи, као и за развој стратегије и акционих планова. Србија се обавезала да ће нови закон бити развијен у складу са праксама и обавезама држава чланица ЕУ и да ће се заснивати на европском консензусу о развоју, Миленијумским развојним циљевима УН (од 2015. године су замењени Циљевима одрживог развоја), Агенди промене и другим релевантним декларацијама.

II.g. Хуманитарна помоћ

Интервенције хуманитарне помоћи и цивилне заштите регулисане су Законом о ванредним ситуацијама. Закон садржи члан о међународној сарадњи у области заштите и спасавања. У члану је дефинисано како треба ускладити интервенције са страним органима у циљу олакшавања стварних интервенција, преноса људи и опреме и преласка граница.

Главно тело за спровођење је Сектор за ванредне ситуације (СВС) при Министарству унутрашњих послова. Оперативно језгро СВС се састоји од 3.300 чланова јединица која су задужена за пожаре и спасавање.

Србија је потписала споразуме о сарадњи у области ванредних околности и управљања ванредним ситуацијама са Азербејџаном, Босном и Херцеговином, Хрватском, Мађарском, Црном Гором, Русијом, Словачком, Словенијом и Украјином. Меморандум о разумевању је потписан са Италијом. Писмо о намерама за сарадњу у области ванредних ситуација потписано је са Данском и Француском. Србија је до сада пружила помоћ следећим земљама: Словенији (генератори струје), Црној Гори (шумски пожари - хеликоптери и ватрогасци), Босни и Херцеговини (шумски пожари-хеликоптер) и Грчкој (шумски пожари - ватрогасци, возила за спасавање). Током пролећа 2015. године, Србија се прикључила механизму ЕУ за цивилну заштиту. Од тада, Србија је активирала механизам заштите ЕУ како би помогла у решавању ситуације везане за прилив избеглица и миграната у земљи.

III. ПРОЦЕНА СТЕПЕНА УСКЛАЂЕНОСТИ И КАПАЦИТЕТА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ

Све у свему, Србија је достигла добар ниво усклађености са правним тековинама у области економских односа са иностранством. ЕУ је њен главни трговински и инвестициони партнер. Србија је у великој мери ускладила своју трговинску политику са правилима ЕУ и СТО. Међутим, Србија још није приступила СТО. Србија ће морати да постане члан СТО пре приступања.

У области развојне политике и хуманитарне помоћи, Србија учествује у неким *ad hoc* активности. Србија ће пре приступања морати да изврши усклађивање са политиком ЕУ у погледу ове две области.

III.a. Заједничка трговинска политика

Од тренутка приступања, Србија мора у потпуности да примени трговинску политику ЕУ. У том контексту, мораће да примени спољну тарифу ЕУ за све производе и услуге.

Србија ће пре приступања морати успешно да закључи преговоре о чланству у СТО. Европска комисија ће наставити да пружа подршку процесу приступања Србије у СТО. Србија би морала да узме у обзир став и комерцијалне интересе ЕУ како преговори са СТО напредују. Од Србије се очекује да усклади своје ставове са ЕУ у оквиру СТО.

Србија не користи ОШП шему. Када приступи ЕУ, мораће да примени ОШП шему ЕУ. Примена ОШП ЕУ највероватније неће пореметити економију Србије у светлу њеног врло ограниченог увоза из земаља на ОШП списку ЕУ.

Србија углавном није користила одбрамбене трговинске механизме. Међутим, недавно је применила заштитне мере приликом увоза млечних производа и живих свиња из ЕУ. ССП предвиђа ту могућност у оправданим околностима. Међутим, чини се да нема довољно доказа за оправдање ових мера. Процес консултација је доказао да српска управа доживљава потешкоће у пружању података којима би се у потпуности оправдале мере. Србија би требала да избегава употребу заштитних мера, осим у случајевима где је то у потпуности оправдано.

Административни капацитети Србије у домену трговинске политике су на задовољавајућем нивоу, али је ипак неопходно урадити још како би се осигурала координација између различитих одељења која су задужена за трговинску политику.

Извозни кредити

Агенција за кредитирање извоза Републике Србије не нуди шему дугорочног осигурање извоза која би била предмет прописа из овог поглавља. Краткорочно осигурање подлеже контроли политике конкуренције.

Контрола извоза

Законодавство Србије у овој области је скоро у потпуности усклађено са правним тековинама ЕУ. Србија ће морати да осигура наставак усклађивања са прописима о контроли извоза ЕУ. Србија је члан једног међународног режима извозне контроле, односно Групе нуклеарних добављача (НСГ), те је поднела захтев за чланство у Васенарском аранжману. Поготово се очекује да ће сарадња Србије под Васенарским аранжманом допринети јачању њених административних капацитета и способности за креирање политика у овој области. Пуна имплементација правних тековина у области контроле извоза робе двоструке намене захтеваће даље побољшање административних капацитета, посебно у погледу редовне обуке и добре координације између и у оквиру надлежних министарстава и агенција.

III.b. Билатерални споразуми са трећим земљама

Србија мора да откаже све своје споразуме о слободној трговини последњег дана пре приступања.

Утицај промена у повлашћеном трговинском режиму ће највише погодити ЦЕФТА споразум, који спаја Србију са суседима и представља 12% трговине Србије.

Србија би требало да осигура да либерализација трговине са другим земљама у контексту постојећих споразума о слободној трговини узме у обзир трговинску политику и комерцијални интерес ЕУ. Србија не би требало да прихвати ниво либерализације који је већи него онај који ЕУ тренутно нуди овим партнерима.

БИС Републике Србије са трећим земљама укључују клаузуле које нису у складу са правним тековинама. Ове споразуме је неопходно ускладити са правним тековинама до датума приступања. Од дана приступања, Србија ће морати да спроведе Уредбу (ЕУ) 1219/12 о склапању аранжмана за билатералне инвестиционе споразуме између Држава чланица и трећих земаља.

III.в. Развојна политика

Србија је посвећена основним принципима политике развоја ЕУ, али још није развила сопствену политику и методологију за мерење развојне помоћи у складу са методологијом ОЕЦД/ОДА. Србија ће морати да успостави тај капацитет до датума приступања.

III.г. Хуманитарна помоћ

Србија је успоставила неке капацитете за хуманитарне интервенције. Она пружа хуманитарну помоћ од случаја до случаја. Мораће да развије своју хуманитарну политику и хуманитарне интервенције у складу са Консензусом о хуманитарној помоћи и Уредбом (ЕК) 1257/96. Очекује се да ће учешће у Механизмима цивилне заштите ЕУ допринети побољшању националних капацитета.

IV. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

С обзиром на горе наведено, посебно налазе представљене у Делу III, Србија се може сматрати довољно спремном за преговоре о овом поглављу. Због тога, Комисија препоручује отварање приступних преговора са Србијом о Поглављу 30: Економски односи са иностранством.